

מרגליות מפרשת השבוע

פנחס תשפ"ב

להארות והערות zeevizen@gmail.com

- אם משה רבינו רצה שבניו יהיו מנהיגים בודאי שהיו ראויים לכך, אם כן מדוע ענה לו ה' בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה?
- איך יתכן כלל שבני משה רבינו לא למדו תורה?
- מדוע אמר הקב"ה שיהושע יהיה בראש כיון שיהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, ולא אמר משום שלמד תורה?
- מדוע זכה אלעזר לכהונה גדולה בירושה, ולא היתה עליו טענה שלא סידר את הספסלים כמו בבני משה?
- לכאורה בפסוקים משמע שיהושע נבחר משום שהוא איש אשר רוח בו ולא משום ששימש את משה רבינו?
- אלו בחינות מוכרחות למנהיג הדור ולמוסר התורה לישראל?
- מה היתה מעלתו הגדולה של יהושע במה שסידר את הספסלים?
- במה היה ניכר שיהושע הוא איש אשר רוח בו?

יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה (כז, טז).

ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו (כז, יח).

מה ראה לבקש הרבר הזה אתר סדר נחלות. אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן, אמר משה הרי השעה שאתבע בה צרכי, אם הבנות יורשות ברין הוא שירשו בני את כבודי. אמר לו הקב"ה (משלי כז, יח) נצר תאנה יאכל פריה, בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות, הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שימש את ישראל שאינו מאבד שכרו. קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נצר תאנה יאכל פריה (במדבר רבה כא, יד). הכבוד אינו זז מבית אביך, שאף יהושע שעומד תחתך לפני אלעזר הפהן יעמד (במדבר רבה כא, טו).

[ועיין הקדמת ברכת שמואל], לא היו זוכים לשמירת התורה. ועל כן ברכת התורה נקבעה בנוסח לעסוק בך בך תורה, ולא אומרים ללמוד בדברי תורה, מפני שצריך שיעסוק בה ויתייגע בה בכל כוחותיו, וחסרון אותו דור היה בבחינה זו של נוסח הברכה לעסוק בך בך תורה.

ועל פי זה אפשר לומר, שלשון המדרש הוא שבני משה רבינו ישבו להם ולא עסקו בתורה, וכוננתו שלא עסקו דוקא, שאף שלמדו תורה כל היום מכל מקום היה איזה חסרון בכח העמל והיגיעה בתורה. ולהיות מנהיגן ורבן של ישראל כלול בזה שיהיה חלק ממוסרי התורה, ומשה מסרה ליהושע ויהושע לזקנים, ולכן בכל חסרון במשהו בענין עסק התורה שוב לא היו ראויים להיות מוסרי התורה. ורק יודע מחשבות יכול להבחין בכח העמל שאדם טורח בתורה, ולכן משה רבינו חשב שבניו ראויים לכך, וה' אמר לו שאינו כן. וכל זה שייך רק בתורה, כי היגיעה בה הוא חלק ממנה, והוא אחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, מה שאין כן כהונה שאין היגיעה מכ"ד מעלות הכהונה, ולכן זכה אלעזר הכהן לכהונה גדולה בירושה ואין בה ענין של יגיעת האדם בעצם.

ויהושע הוא שזכה לזה במה שסידר הספסלים, ולא אמר המדרש משום שעסק בתורה, שרצה לומר שיהושע עמל בכל מה שאפשר ואפילו בספסלים שהם גשמיים, שבכל כחו היה מתייגע לידיעת

וקשה, שאם משה רבינו רצה שבניו יהיו מנהיגים, בודאי שהיו ראויים לכך, ואם כן מה ענה לו ה' בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, ואיך יתכן כלל שבני משה רבינו לא למדו תורה.

עוד יש להבין מה שאמר ה' שיהושע יהיה בראש כיון שיהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד, ולמה לא אמר משום שהוא למד תורה ולא היה בבני משה שלא למדו.

ועוד למה זכה אלעזר לכהונה גדולה בירושה, ולא היתה עליו טענה שלא סידר את הספסלים כמו שהיה על בני משה.

עוד צריך ביאור, שכתוב איש אשר רוח בו, שבקש משה רבינו שיבחין אלקי הרוחות מי שיכול להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, וכן אמר לו ה' שבחר ביהושע איש אשר רוח בו שיכול להלך כפי רוחו של כל אחד ואחד (ראה רש"י), ומשמע שמפני זה זכה להיות מנהיגו של ישראל.

ויש לבאר, שבודאי בני משה היו גדולים בישראל, ואף בלימוד התורה. אלא שהנה בגמ' (נדרים פא.) דרשו על הפסוק מי האיש הקקם ויבן את זאת על מה אבדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחילה. ובט"ז (אורח חיים ס"ז מז ס"ק א) פירש שרצו להבין מה פירוש שורש הדבר שהיה גלות וחורבן הבית, ועל זה אמר ה' שכיון שלא ברכו בתורה אי אפשר לזכות בתורה. והיינו שכיון שהיה חסר בהם היגיעה והטרחה בלימוד, והיה לימודם רק לימוד של תענוג

התורה. ובגמ' (מנחות ז.) מבואר שאבימי הלך ללמוד מסכת מנחות אצל רב חסדא, ומקשה הגמ' איך שייך לומר כך והרי אבימי היה רבו של רב חסדא, ומתרצת הגמ' שאבימי היה חולה ושכח לימודו והלך לרב חסדא שיאמר לו מה שלמד במנחות, ומקשה הגמ' מדוע לא שלח אבימי לרב חסדא שיבוא אליו ללמוד, ומתרצת הגמ' שאבימי סבר שבזכות שהוא מתייגע ללכת אל רב חסדא תהיה לו יותר סייעתא דשמיא. ופירש רש"י שזה היה בבחינת מה שאמרו (מגילה ו:) **יגעתי ומצאתי תאמין**. ואמר **הסבא מסלבודקה**, שמבואר מכאן שיגיעה בתורה שייך אפילו בדברים גשמיים, וכן היה ענין סידור הספסלים של יהושע שהוא בכלל היגיעה בתורה.

ויש בסידור הספסלים עוד ענין, שיהושע עשה כן כדי להתאבק בעפר רגליו של משה רבינו, והראה בזה ענין ביטול, שביטול כל עצמותו לתורת רבו עד כדי יגיעה בדברים הגשמיים. ואדם כזה הוא באמת **איש אֶשֶׁר רוּחַ בּוֹ** שיכול לסבול כנגד כל אחד ואחד, ונמצא שכל זכותו של יהושע נובעת ממקור אחד, שבמה שסידר הספסלים גילה ענין יגיעה בתורה וביטול עצמותו, והם בחינות המוכרחים למנהיג הדור ומוסר התורה לישראל.

(רבי זכריה געללעי^א)

הובא בקובץ ישורון

(חלק מ' עמ' תרמו)

* * *

• **מדוע אומר המדרש בנין ישבו להם ולא עסקו בתורה?**

• **מדוע אומר המדרש שיהושע סידר את הספסלים וכו' שהם רק הכנות ותשמישים לתורה?**

• **המתמיד בלימוד התורה, מה נצרך שיעשה עוד?**

זולתם, אבל יהושע הרבה שרתך וכו' הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות, בכל העניינים חשש גם על זולתו ושימש את ישראל, כדאי הוא שישמש את ישראל וכו' נֶצֶר תְּאֲנָה יאכל פְּרִיָהּ.

אחר זמן ראיתי במהרש"א (שבת לא.) על המאמר במעשה שמכניסין את האדם לדין שואלין לו עסקת בפריה ורביה, וזה לשונו לא אמר קיימת פרו ורבו אלא עסקת דהיינו להשיא יתום ויתומה עד כאן לשונו. וב"ה שכוונתי על האמת. [והיינו שלעסוק הוא בענין אחרים].

ונעים מנהגינו שאנו נוהגים כשיטת הגורסים בגמ' (ברכות יא:): **לְעֶסֶק בְּדַבְרֵי תוֹרָה**, להורות שלשון עסק הורה על זולתו. אף האיש המתמיד בלימוד התורה יראה שיתרבו ישיבות בישראל בכל ההשתדלות והתמיכות שגם אחרים ילמדו, וזה לְעֶסֶק בְּדַבְרֵי תוֹרָה.

(לקט עניני ח"א דף כח ע"ב)

ולכאורה קשה להבין דברי המדרש הזה, וכי משה רבינו רבן של כל ישראל היאך יתכן שלמד לכל ישראל, ולבניו לא למד ולא השיגח עליהם שיעסקו בתורה. וכעין זה הקושיא מצינו בגמ' (סנהדרין קא:): שמקשה הגמ' וכי חזקיה מלך יהודה לכל העולם כולו למד תורה ולמנשה בנו לא למד, יעויין שם.

ויש לבאר, שלכאורה יש להקשות שהתיבות **ישבו להם מיותר**, וכך היה צריך לומר **בנין לא עסקו בתורה**. גם תמוה מה שמסיים יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד וכו' הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות, ולא הזכיר רק הכנות ותשמישים לתורה, ולא אמר יהושע עסק בתורה כאשר התחיל בנין ישבו להם ולא עסקו בתורה.

אך צריך לומר, שבודאי בניו של משה למדו תורה, רק לא היה להם עסק עם זולתם לעשות משטר וסדר בהישיבה שגם אחרים ילמדו, רק למדו בעצמם. וזה שאמר בנין ישבו להם, להם דייקא פירוש ישבו בעצמם ולמדו תורה, ולא עסקו בתורה לא היה להם עסק עם

* * *

• **איך ביאר הסבא מקלם את הברכה לְעֶסֶק בְּדַבְרֵי תוֹרָה?**

• **מדוע יהושע שירת הרבה את משה רבינו והשכים והעריב בבית הועד?**

• **מדוע בקלם לא היו שמשים, אלא בני הישיבה בעצמם היו מסדרים את הספסלים ומכבדים את בית המדרש?**

במחשבות עסקו, כן חייבת להיות עבודתנו. וזה היה אופני עבודתו של יהושע שעשה את התורה לעסק, היה משכים ומעריב לבית הועד ולא עזב את משה רבינו ע"ה, שמא אולי יוכל ללמוד ולהתעלות בראותו דרכי הנהגתו.

הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות. בעינינו נראה כאילו וזו עבודה פשוטה הראויה לשמשי בית המדרש, אך אין זו דרך האמת.

בקעלם לא היו שמשים, ובני התלמוד תורה עצמם היו מסדרים את הספסלים ומכבדים את בית המדרש, כי כך היה דרכי הלימוד לחנך את עצמם לשבור מדת הגאווה ולרכוש אהבת הבריות.

וזו היתה הטענה על בני משה רבינו ע"ה שלא עסקו בעבודת השימושה של תורה, ולכן נקראו **שלא עסקו בתורה**. ורק העוסק

והנה תחילת דברי חז"ל **בנין לא עסקו בתורה** לכאורה נראה הכוונה שלא עסקו בתורה, אך ראה ההמשך **יהושע שרתך וסדר את הספסלים וכו'**, ואם הכוונה שבניו של משה רבינו ע"ה לא עסקו בתורה היה לו לומר שיהושע עסק בתורה ולכן צריך יהושע לקבל גדלותו של משה רע"ה, ועל כן בודאי שבניו של משה רבינו ע"ה גם כן ישבו ולמדו תורה, ומכל מקום כיון שלא שרתו את משה ולא סדרו את הספסלים בבית הועד הגדירו אותם חז"ל **שלא עסקו בתורה**.

הנה מברכים אנו בברכת התורה וְצִוְנוּ לְעֶסֶק בְּדַבְרֵי תוֹרָה, והסבא מקעלם היה מבאר שלְעֶסֶק הביאור מלשון עסק, וכשם שבענייני העולם אין בעל עסק מסתפק בעשיית מלאכתו והולך לדרכו, אלא חושב ומוצא דרכים להגביר ולהגדיל את עסקו, וכל יומו טרוד

^א רבי מרדכי צבי סקליאר, שו"ב בקאמניץ. נרפס תרצ"ב בחייו.

^א רב קהל עדת ישורון בניו-יורק. תרצ"ב-תשע"ח.

בשימושה של תורה ראוי להוסיף ולהנהיג את ישראל, ולקבל את שלשלת מסירת התורה ממשה רבינו ע"ה, כי המשמש ומבזה את

עצמו ואינו שם לב לזה כלל, הרי זה ראייה לחביבות כבוד התורה בעיניו שמבטל אהבת עצמו עבור התורה.

(אור יחזקאל¹ תורה ודעת עמ' מט)

* * *

• מה היה מיוחד בזה שיהושע סידר את הספסלים, שלכן זכה להיות במקום משה רבינו?

• מדוע כתוב **יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל?**

• מה היתה הסיבה שיהושע עסק בתורה יותר מבניו של משה רבינו?

• מה נוכל ללמוד לעצמנו מזה שיהושע קיבל את ההנהגה ולא בניו של משה רבינו?

• מה הם שני הרברים שאמר משה רבינו לבני לוי שעליהם לעשות?

מבקש שבניו יירשו גדולתו ושמע מינה שהיה שייך כן, ורק שיהושע עסק יותר מהם. ומדוע, זה גם כן היה מפני שהתורה היתה חביבה עליו יותר, ולכן הוא גם כן שירת בעצמו, וזהו ראייה שהוא עצמו מכובד יותר על ידי שכיבד את משה רבינו והתורה וכלל ישראל.

וזהו לימוד לנו איך וכמה חשוב זה להיות עוסקים בצרכי צבור באמונה ולשרת את ישראל. ועיין פרשת קרח (טז, ט), שאמר משה לבני לוי, **הִמְעַט מִכֶּם פִּי הַבְּדִיל אֶלְמִי יִשְׂרָאֵל אֲתֶכֶם מֵעֵדֹת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֲתֶכֶם אֵלָיו לְעֵבֹד אֶת עֲבֹדַת מִשְׁכַּן ה', וְלַעֲמֹד לְפָנַי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם**, היינו שני דברים, א. **לְעֵבֹד אֶת עֲבֹדַת מִשְׁכַּן ה'**, ב. עוד מעלה **וְלַעֲמֹד לְפָנַי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם**, לשרת את בני ישראל לעשות עבורם את עבודתם מה שהם חייבים לעשותו, שזהו מעלה גדולה לשרת ולשמש את בני ישראל.

וזאת היתה הזכות והמעלה של יהושע ששירת את בני ישראל גם כן, וזכה על ידי זה שהיה **נָעַר תְּאֵנָה** ולכן **יֹאכֵל פֶּרִיָּהּ**.

(סוכת דוד¹)

פרשת משפטים אות צב עמ' תס)

וזהו ענין נפלא שלא אמר רק משום שיהושע הוא הגדול בתורה ביותר והצדיק ביותר לכן זכה, ורק משום שהוא שרתך וחלקך לך כבוד, ושהוא היה השמש של בית המדרש של משה רבינו, לכן זכה. והיינו שהיה חביב עליו כבודו של משה וכבודה של התורה וכבודן של ישראל, עד שהיה מרגיש שזהו כבוד לו להיות עומד ומשרת ושימש לסדר הספסלים וכדומה, לכן זכה שגם כן ישמש את ישראל במקום משה רבינו, כיון שצריך שירות ושימוש שירגיש שזהו כבודו והדר לו לזכות להיות שמש לעבדי ה', ושהיתה התורה כל כך חביבה עליו, וכבוד רבו היה כל כך חביב לו עד שמעצמו שירת הבית המדרש והלומדים שם מפי משה רבינו. ויש לומר שלכן נקרא **יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל** (שמות לג, יא), שנהג בעצמו מנהג נָעַר לשרת בתוך האוהל, ועל כן זכה להיות משמש גם כן לאחר כן במקום משה.

ויש לומר שלכן גם כן למד הרבה יותר מבניו של משה על ידי החביבות התורה שלו, שהרי זהו גם כן היה הטענה עליהם **בניך ישבו ולא עסקו בתורה**, והיינו רק שיהושע עסק הרבה יותר מהם, שבודאי הם גם כן עסקו בתורה, שאם לא כן לא היה משה רבינו

* * *

• איך אפשר לחשוב שמשה רבינו רצה להעביר את ההנהגה לבניו בזמן שאינם ראויים לכך?

• מה הפירוש **אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר?**

• פירוש מחודש בחילוק בין בניו של משה ויהושע בן נון בעסק התורה.

• מה עלינו ללמוד ממה שאמר הקב"ה למשה רבינו שבניו אינם ראויים להנהגת עם ישראל?

ולא ישלם פרוטה אחת יותר עבור הכלי שהשקיעו בעשייתו פי שלוש זמן.

מה שאין כן בתורה, שמשלמים שכר עבור העמל, ואם לאחד יש כשרונות טובים והוא מסוגל ללמוד מסכת בחודש אחד, ואילו אחר, כשרונותיו אינם כה מעולים ותפיסתו קשה ואיטית ולכן הוא זקוק ללימוד מסכת, שנה שלמה, - כי אז יקבל שכר בעד שנה של לימוד התורה, ואילו הראשון יקבל שכר בעד חודש אחד של לימוד, משום שהכלל הוא **לפום צערא אנרא**.

ונאמר **בחובת הלבבות**, כי הכלל הוא, שכל אחד נתבע לפי הכרתו, ונמצא לפי זה כי אדם המתקשה ללמוד מצד כשרונותיו, ובכל זאת הוא מתייגע עד שהוא תופס, בא לידי כך מצד הכרתו הגבוהה שעליו לשלם את המחיר המלא בשביל השגת התורה, ולעומתו, מי שמצד כשרונותיו הטובים הוא כבר תפס בזמן קצר את ידיעת

ולכאורה קשה, הרי לא יעלה על הדעת שמשה רבינו לא הכיר את בניו ולא ידע שאינם מתאימים, אם כן הכיצד יעלה על דעתו שיש למנותם מנהיגי העדה, וכי אפשר לחשוב שהוא היה רוצה להעביר לבניו את ההנהגה בו בזמן שלא ראויים היו לכך?

אלא הענין הוא, כי ידוע בתורה, שעיקר השכר משתלם בעד העמל, **לפום צערא אנרא** (אבות פ"ה משנה כג), וכלשון הנאמר בסיום מסכת: **אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר**.

והפירוש הוא, כי בענייני העולם אין משלמים שכר בעד העמל, אלא רק בשביל הפירות של העמל, ולמשל, אם אדם אחד עושה כלי במשך שלושה ימים, ובאותו זמן, פועל אחר יעשה זאת ביום אחד - הרי שלגבי הקונה לא יהיה כל הבדל כמה זמן עבד על הכלי, הוא ישלם לפי ערכו של הכלי והתועלת שתהיה לו מן השימוש בו,

¹ רבי דוד קוויאט, מראשי ישיבת מיר בברוקלין. תרע"ט-תש"ע.

¹ רבי יחזקאל לוינשטיין. תרמ"ה-תשל"ד.

המסכת, וירצה לפטור עצמו בטענה כי כבר יודע הוא יותר מחבירו, כי אז, אדרבה, התביעה עליו גדולה יותר, כי ודאי השיג מתוך ידיעת התורה הכרה ועמדה גדולה יותר. וממילא החיובים המוטלים עליו גדולים יותר.

משל למה הדבר דומה, לאחד שקיבל מאביו ירושה של מאה אלף לירות, ואילו אחיו קיבל רק אלף לירות. והראשון שהעשיר פיזר מעותיו על תענוגות העולם והשאיר לעצמו רק אלפיים לירות כדי לעבוד במסחר, שאף על פי שגם עכשיו הוא עשיר יותר מאחיו, הרי הטענה כנגדו גדולה ביותר, מדוע פיזר את הונו על תאוותיו. כן הדבר גם לגבי בעל כשרונות, אם הוא מבזבז אותם על דברים בטלים ומשתמש לצורך לימוד התורה רק בחלק מהם, כי אז הטענה עליו גדולה, בגלל אותו חלק מכשרונותיו שנתברך בהם ובזבזם על דברי הבל.

ולפי זה אפשר להסביר את כוונת המדרש הנ"ל. כי יתכן שבניו של משה אמנם כן היו במדרגתו של יהושע בידעת התורה, אבל ישבו

להם ולא עסקו בתורה, פירוש, שלא השתמשו במלוא כוחם בתורה, אף כי את הכשרונות המתאימים לכך, היה להם. בעוד שיהושע הרבה שרתך וכו' והיה משכים ומעריב וכו', והואיל והוא שרתך בכל כחו, דהיינו שלא השאיר מכוחותיו ומכשרונותיו בעד עצמו כלום, לכן נאמר עליו **נצור תאנה יאכל פריה**.

והמאלף בענין הוא, כי אילו לא גילה הקב"ה בעצמו למשה את הביקורת הזו על בניו, כי אז הרי לפי דעת משה ולפי דעת בניו, היו סבורים ומחזיקים בדיעה כי כן השתמשו בכוחותיהם להשגת התורה במידה מספקת, ורק הביקורת הזו: **בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה** היא שגילתה את חסרונם.

מכאן אנו למדים עד כמה עלינו לחשוך בעצמנו, שהרי מי מאתנו יודע בבטחון שהשתמש בכל כוחותיו ומיצה אותן עד תומן, ולחשש תמיד שאין אנו ממצים ובמידה המספקת להשגת התורה, עליה נאמר (איוב יא, ט) **שאָרְפָה מֵאָרֶץ מְדָה וְרָחֲבָה מְנֵי יָם**. (נחלת אליעזר" מאמר לפום צערא אגרא)

* * *

- פירוש מחודש בדברי המדרש **בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה**.
- מה ענין יהושע הרבה שרתך, שלכן הוא ראוי להנהגת עם ישראל?

מה שאמרו באבות (פ"ו משנה ה) **בשימוש חכמים**, כתב שם המדרש **שמואל**, וזה לשונו: צריך שילמד מהרב, וזה לא בדרך עראי אלא בדרך קבע, ולזה נקט **בשימוש חכמים** להורות שיהיו בקבע בבית הרב לשמשו, לא ימוש מתוך האהל, כי אפילו בעת שמשמשו הוא לומד ממנו, שאפילו שיחתן של תלמידי חכמים צריכה לימוד, עד כאן לשונו. ודבר זה הובא בגמ' (ברכות ז:): **ופירש שם המהרש"א** שעל ידי זה רואה ברבו דבר הלכה למעשה.

ולפי זה הוא דבר והיפוכו, שמקודם אמר **בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה**, ופירושו שלא עסקו בדרך קבע, **יהושע הרבה שרתך וכו'**, והוא היה משכים ומעריב, מזה מוכח שיהושע למד בדרך קבע, שאפילו בעת ששימשו למד ממנו דברי תורה הלכה למעשה, וזה נקרא **עוסק**. נמצא שאף לפי הפירוש הזה ודאי גם בני משה היו גדולים בתורה, וראויים להורות ולדרוש לרבים, אכן יהושע היה יותר עדיף מבניו.

קונטרס נחלת אבות'

בענין חזקת התמנות הנהוג בזמננו אות כד)

נראה פירוש דברי המדרש על פי מה שכתב המדרש **שמואל'** (אבות פ"ג מ"ג), וזה לשונו, שעוסק [בתורה] יקרא מי שתופס אותו לעסק למלאכה, ועוסק בה בכל כחו כמי שעוסק במלאכתו וכו', עד כאן לשונו. ופירוש שעוסק דרך קבע בתורה זה נקרא עוסק, וכי האי גוונא כתב ה"ט"ז (אורח חיים ס"י מז ס"ק א), **לפרש נוסח הברכה לְעֹסֵק בְּדַבְרֵי תוֹרָה**, פירוש דרך טורח דוקא, עיין שם.

וזה פירושו של המדרש, **בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה**, ולא אמר **שלא למדו תורה**, שזה ודאי אינו, שודאי משה למד עמהם תורה עד שתהא שגורה בפייהם, כמו שלמד תורה עם כל ישראל, כמו שאמרו בגמ' (עירובין נד:), **מכל שכן שלמד עם בניו**, כמו שהחיוב על האב ללמדו עם בניו, רק **לא עסקו בתורה**, פירוש, שכיון שהיתה התורה שגורה בפייהם לא עסקו שוב בתורה דרך קבע בטורח. וזה שאמר המדרש **ישבו להם** פירוש שרצו לישב בשלוחה, כמו שפירש רש"י על **וַיֵּשְׁב יַעֲקֹב** (בראשית לז, ב).

ובזה מובן מה שסיים המדרש **יהושע הרבה שרתך**, ואין זה דבר והיפוכו, והיה לו לומר **יהושע עסק בתורה**. אבל לפי זה נכון, לפי

בשבוע שעבר הבאתי את החשבון הנפלא של האור תורה, בענין אם יתן לי בלֵק מֵלֵא בֵיתו כֶּסֶף וְזָהָב.

והעירני ידידי הרה"ג רבי אליעזר נוסבויס שליט"א, שדבריו שמטבע זהב שוה כ"ה של כסף אבל מידתם שוה, סותרים לדברי התוס' (בבא מציעא מד: ד"ה אחד מכ"ה) שכתבו, ואומר ר"ת וגם דינר זהב היה עב משל כסף וכו'. ויש לציין שכן כתבו בתוס' בעוד מקומות (כתובות צט. ד"ה נתן לו, שבועות מד: ד"ה התקבלת, זבחים קטז: ד"ה גבה, בכורות נ. ד"ה דמזבנא).

אמנם שיטת רש"י (בכורות מט: ד"ה מנה) על פי הבנת התוס' (שם ד"ה אמר, נ. ד"ה דמזבנא) שמידתם שוה, אלא ששווי הזהב הוא כ"ה משל כסף.

וראה גם ליקוטי מאמרים" (מהדורת תשס"ב עמ' קיא) שכתב בדעת התוס' (מגילה טז:). שחלקו על התוס' בבבא מציעא הנ"ל, וסברו שזהב שוה כ"ה פעמים של כסף, ומידתן שוה. ואם כן לא קשה מידי.

וראה גם חזון איש" (יורה דעה סי' קפב אות ד ואות ה על התוס' בכורות מט: נ.) מה שביאר בזה. ואכמ"ל.

^א רבי חזקיהו אליעזר קאהאן. רומ"מ ישיבת בית יוסף גייטסהעד. תרס"א-תשכ"ח.

^ב רבי צדוק הכהן מלובלין. תקפ"ג-תר"ס.

^ג רבי אברהם ישעיהו קרליץ. תרל"ט-תשי"ד.

^ד רבי שמואל די אוזידא, מתלמידיו הראשונים של האר"י. ש'שס"ד.